

דאלידוד

עלון לשבת קודש

בס"ד

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

נושא השבוע: כשרות (פג)

ההפטר: "למה תאמר" (ישעיה מ')

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת

לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

י' חשוון תשע"ז 1142 (שנה כב')

פרשת לך לך

"ונמלתם את בשר ערלתכם והיה לאות ברית ביני וביניכם" (יז, יא)

מסבירים חכמנו ז"ל: כשאדם מקיים מצוה לפעמים מתלווה לכך נגיעה אישית של השגת הנאה חומרית או רכישת כבוד הפוגמת בערך המצוה.

אך מצות מילה אינה כן, מצוה זו שמקיימים אותה ביום השמיני להולדת התינוק אינה קשורה לחשבונות של רווחים חומריים כלשהם ולכן מדרגתה גבוהה ביותר עד כי נאמר עליה (נדרים לב): "גדולה מילה ששקולה כנגד כל המצוות שבתורה". ועוד אמרו חכמנו ז"ל: "כל דבר שנתנו ישראל נפשם עליו כגון: שבת, מילה ותלמוד תורה, הרי אלו נתקיימו בידם ואינן ניטלים" שאינם בטלים מהם לעולם. כי כשאדם מקיים מצוות במסירות נפש, אע"פ שקשה לו כגון: שהחברה סביבו לועגת לו והוא בכל זאת לא נופל ברוחו וממשיך לקיימם הוא זוכה לסיעתא דשמיא הוא וזרעו אחריו שיזכו לקיים את המצוות במתיקות וערבות....

"ונמלתם את בשר ערלתכם..." (יז, יא)

צעיר אחד נכנס פעם אל רבי יחזקאל מקוזמיר וטען כי יש לו קושיות רבות על דרך הנהגתו של הקב"ה ועל מעשיהם של צדיקים שונים.

הכיר בו הרבי כי קושיותיו אינן אלא תירוץ לרצונו לפרוק מעליו עול תורה ומצוות והשיב לו: "לך למוהל", "מה לי ולמוהל? הרי לא נולד לי בן שעלי להכניסו בבריתו של אברהם אבינו?" תמה הלה. השיב לו הרבי: "ה' ציוונו במצוות ברית מילה למול את התינוק ולהסיר את ערלת הבשר, כך יש למול את הלב מעורלתו ולסלק את המידות הרעות... אזי ייעלמו כל הקושיות מעצמן. (הדרה של תורה)

"ואברהם בן תשעים ותשע שנה בהמולו בשר ערלתו" (יז, כד)

יש לשאול, מדוע המתין אברהם עד גיל 99 ולא מל את עצמו עד שצוה אותו הקב"ה על מצות מילה? והרי נאמר בתלמוד (קידושין פב). שאברהם אבינו קיים את כל התורה כולה טרם ניתנה, אם כן למה לא מל את עצמו לפני שנצטווה?

השיב על כך הגאון מוילנא: אמרו חכמנו (קידושין לא). "גדול המצוות ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה" משום כך יכל אברהם אבינו לקיים את המצוות אחרי שנצטווה כפי שקיימם לפני כן.

אבל מצות ברית מילה אפשר לקיים רק פעם אחת, ואם היה מקיימה לפני שהצטווה, לא יכול היה לקיימה שוב לאחר שנצטווה, לפיכך המתין ולא מל את עצמו כדי שיהיה בבחינת מצווה ועושה. (תורת הפרשה)

רבים השיב מעוות

אלישי הינו בחור העובד לפרנסתו עם עולים צעירים מאתיופיה

וממדינות חבר העמים במכללה להנדסאים במסגרת עבודה צבאית. פעם אחת כשחזר ממילואים לאחר שהייה של שבוע בצאלים עלה לאוטובוס יהודי מבוגר שמכובדותו ניכרה עליו, זקנו לבן, הוא חבש מגבעת ועטה מעיל ארוך של דיינים. האוטובוס היה מלא, ליד

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק ת"א * שעון חורף * סוף זמן ק"ש 8:12-8:16

כניסת שבת: 4:24 יציאת שבת: 5:14 יציאת ש"ס ר"ת: 5:48

את זה ויוצרים מעין גזע). גובהה 4 מטר, צומחת עם הפריחה שמתייבשת עם הבשלת הפרי שנה לאחר מכן יוצאים עלים חדשים מהשורש (אלניקלופדיה לביית ישראלי לגר"י הלפרין ח"ו עמ' 21).

הבית יוסף (אור"ח סי' כג ס"ג) הביא את תהליך גידולה של הבננה והביא שנחלקו הראשונים לגבי ברכתה חלקם סוברים שברכתה "האדמה" מאחר וכל שנה גזעה וגבעוליה כלים ונגמרים ושוב לשנה הבאה יוצאים גזע ועלים מהשורשים, וחלקם סוברים שברכתה "העץ" מאחר ושורשיה נשארים קבועים ואין זורעים אותם כל שנה מחדש כשאר ירקות שברכתם "האדמה".

ושולחן ערוך פסק (שו"ע סי' כג ס"ג) לברך על הבננה "בורא פרי האדמה". מ"מ מאחר ופסק זה נובע מספק הרי אם בדיעבד ברך עליו "בורא פרי העץ" יצא (חזו"ע לכסף עובדי יוסף ברכות עמ' קמז, קלות הסולחן לגר"ח נאה ח"ב סי' מט ס', ט הלכה ברכה לגר"י יוסף סי' כג ס"ג)

כמו כן היו לפניו פרי העץ ובננה ורוצה לאכול משניהם כשמברך "בורא פרי העץ" על פרי העץ יכוון שאינו רוצה לפטור את הבננה. ואם כשברך על פרי העץ לא כוון בפירוש שלא לפטור את הבננה לא יברך על הבננה אלא יהרהר את ברכת הבננה בליבו ויאכלנה. הטעם: שנפטר בברכת "העץ" מכח הספק (שו"ת יבי"א לגר"ע יוסף ח"ח ח"אורח סי' כו, ילקו"י ברכות מה' סי' כב ס"ה, הלכה ברכה סס).

חילבה

החילבה הינו גרגירים של צמח חד שנתי ששמו תלתן ממשפחת הקטניות הגרגרנית יוונית. הצמח גדל בארצות הים התיכון, צבע גרגרי החילבה צהוב חום וטעמם מריר עם ריח אופייני. הכנת החילבה היא ע"י טחינת הזרעים ושרייתם במים עד שתופחים והופכים לדיסה (אלניקלופדיה לכשרות המזון לגר"ע אדריע עמ' קנו).

משמש כמאכל אופייני לבני העדה התמנית וידוע בסגולותיו הרפואיות לחולי סכרת [מוריד סוכר בדם] ולבעיות לב ומחלקים הוכיחו שבני העדה התמנית כמעט אינם סובלים מסכרת וממחלות לב. (מחקרים שפורסמו בקול סיני בטאון נאמני התורה מס' 35 תשנ"ה) התמנים משתמשים בו גם לסימן "רוביא" בסמנים שנהוג לאוכלם לביל ראש השנה [כתפוח בדבש וכדו'] (דברי שלום לגר"ע אדריע ח"ט עמ' שט) [אשכנזים שמחמירים לא לאכול קטניות בחג פסח גם חילבה אינם יכולים לאכול בפסח] (אספת חכמים ח"ט עמ' רפז).

דרך בדיקתו וניקוי מחרקים

לעיתים רחוקות נגוע ואין חובה לבדוק, אך טוב לבדוק כדלהלן:

גרגירים שלמים- בדרך כלל נקי, וטוב לפזר עם משטח לבן ולברור שאין בין הגרגירים תולעת או חרק.

חילבה טחון/גרוס- בדרך כלל נקי, וטוב לפזר את האבקה ע"ג משטח כגון:

כתום ולבדוק שאין חרקים בוגרים, זחלים או "קורים" [אם נמצאו אין להשתמש בחילבה זה]

חילבה שמוכן לאכילה- אינו צריך בדיקה (תולעת שני ח"ד עמ' קיה, בדיקה מזון כהלכה עמ' 747 ובקילור עמ' 67)

* יש להוסיף שע"פ מתכון החילבה שקיבלנו ממשפחות תמניות בעלות מסורת של מאות שנים בנושא החילבה מוסיפים לחילבה כוסברה טחונה (וממנה הצבע הירוק של החילבה האורגנלי) שכמובן צריכה להיות כוסברה "נקיה מתולעים".

כמו כן מוסיפים תבלין שמורכב מפלפל שחור, כמון, ציפורן והל [שגרגירים אלו] שיש לבדוקם לפני טחינתם והוספתם ל"תבלין החילבה" [וכן לא לשכוח שמוסיפים קצת סחוג].

הברכה הראשונה של החילבה: "האדמה" אפילו שהיא טחונה והדין כן גם לאשכנזים (ילקו"י ברכות תשס"ז עמ' רי, אורח ברכות לגר"ע פד"י עמ' עג, וחתם הבכרה לגר"א מנדלסון עמ' 365, ספר אב הבכרה לגר"י פרץ עמ' תשח, הבכרה והלכותיה לגר"א זאלי עמ' 432, פני הסולחן לגר"פ ויטמן עמ' תהז).

לעלון דרוש מפיץ בהתנדבות לחלק את העלון במספר בתי כנסת באזור ו' בטל': 08-8644452

דרושים תרומות למימון העלונים שמגיעים לרחובות * כל תרומה תתקבל בברכה בטל': 08-8644452

העלון משתדרג ואתם תרויחו עלון עוצמתי ומקיף יותר. לשם כך דרושות לנו תרומות להחלפת

מחשבים מעודכנים יותר, ויזקפו לזכותכם דברי התורה

המובאים בעלון מידי שבוע, לפנות: 08-8644452

משרדי "האיחוד" טל': 08-8644452 דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com

אלישי היה מקום פנוי והוא התיישב לידו והחל לדבר עימו בענייני פרשת השבוע ומשם הפליגו לדף היומי ולענייני הלכה כשהנסיעה חולפת לה בנעימים. לקראת סוף הנסיעה הוא התעניין במעשיו של אלישי שסיפר לו על עבודתו, ועל הצעירים שאיתם הוא עובד ומלמד על יהדות ומצוות, אחרי כמה דקות של שתיקה סיפר לו יהודי: "בחודש הבא אני פורש פרישה מוקדמת לגמלאות מבית הדין שבו אני מכהן כדיין כבר 25 שנה. אבל דע לך שלא תמיד נראיתי ככה, הבגדים הללו, הזקן, המגבעת זה לא מהבית. הורי הם אנשים מבוגרים ניצולי שואה ולא היתה להם היכולת הנפשית לתת לי את תשומת הלב שדרשתי... התגלגלתי ברחובות ומהר מאד הגעתי גם למחוזות של כמעט פשע ואני אפילו לא הגעתי לגיל בר מצווה. ליד בית הורי היה בית כנסת ולידו מגרש כדורגל שבו שיחקתי עם חברים במשך השבוע ובעיקר בשבתות. לא פעם היה הכדור עף לחצר בית הכנסת, פעם הוא אפילו ניפץ את אחד הזוגיות. שבת אחת, היינו במגרש ושיחקנו כהרגלנו, אני הייתי כבן 15, תוך כדי משחק בעטתי חזק בכדור, הכדור עף לכיוון בית הכנסת, בדיוק באותו רגע יצא מבית הכנסת הרב, הכדור פגע במגבעת שלו והפיל אותה ארצה, אני וחברי נפלנו על האדמה מרוב צחוק, התפקענו כשראינו איך הכובע של "הדוס" הופך לצלחת מעופפת. הרב הרים את הכובע ובא לכוון המגרש "שבת שלום, כבודו רוצה לעשות לנו קידוש או להצטרף למשחק" שאלתי אותו בחוצפה, אבל הוא לא נבהל הוא התבונן בי ושאל אותי: "איפה ההורים שלך?", ואני עניתי בחוצפה "ההורים שלי מתו".

הרב אמר לי: "בוא איתי". זה נראה לי אז משעשע אז החלטתי לשחק את המשחק והלכתי אחריו. הגענו לבית שלו, הוא נכנס ואני אחריו, הוא עשה קידוש ונתן לי לשתות ואז שאל: "אתה רעבי?", "מת מרעב" השבתי, הרב סימן לרבנית שהגישה לפני אוכל, אכלתי כמו אדם לא ראה אוכל שבוע. הרב אכל מעט ורוב הזמן הסתכל עלי ודיבר, לימים הבנתי שאכלתי גם את המנה שלו. כשסיימתי לאכול הוא שאל אותי: "אתה עייף?", "אני מת מעייפות" השבתי. הרב הציץ לי מיטה והלכתי לישון. ישנתי שם כל השבת וכשהתעוררתי היה מוצאי שבת. הרב שאל אותי: "מה אתה רוצה לעשות?" השבתי שאני רוצה ללכת לראות סרט "כמה עולה סרט?" הוא שאל, "לירה וחצי" השבתי, הוא נתן לי כסף ולפני שהלכתי הוא אמר: "מחר תבוא עוד פעם", ואני באתי גם למחרת. אכלתי, ישנתי, וקיבלתי כסף וכך עוד יום ועוד יום... עם הזמן התברר לי כי יש עוד ילדים כמוני מהרחוב אצל הרב הזה בבית. לא יכולתי להיות כפוי טובה, מה גם שאהבתי אותו באמת. עם הזמן הוא החל ללמד אותי מצוות, נטילת ידיים... קנה לי תפילין, הוא ישב למד איתי חומש, משנה, הלכות.

לימים הלכתי בזכותו לשיבה והגעתי ללמוד לרבנות והסמכה ובסוף לדיינות. הוא חיתן אותי והשתתף בחתונות של ילדי והיה סנדק לנכדי, אז אל תתיימש מהתלמידים שלך" אמר היהודי לאלישי, "אתה רואה אותי היום כך, דיין בבית הדין הרבני, אבל פעם אני הייתי כמותם רק תאהב אותם, כמו את ילדיך שלך". האוטובוס נכנס לרציף, הנוסעים נעמדו לרדת, לפני שנפרדו שאל אלישי את היהודי: "איך קראו לרב הזה?" "קוראים לו מר"ן הרש"צ הרב עובדיה יוסף...."

הלכות תולעים במוצרי מזון [כג]

א. אסור מן התורה לאכול תולעים, שרצים ורמשים (ס"ע י"ד סי' פד), והאוכל שרץ הארץ כנמלים, חרקים או תולעים כגון: בפירות וירקות עובר על 5 לאוין מן התורה (ויקרא יא מא-מה, גמ' מכות טז, תולעת שני לגר"ס רווח פ"א ס"ג). **פירוש של פירות וירקות ודרכי ניקויים מתולעים** [התמונות צולמו במעבדת העלון ומספרים] **אפרסמון** הינו פרי מאכל שמוצאו בדרום מזרח אסיה, לפני כ- 30 שנה החל גידולו המסחרי בארץ. בתלמוד

פינת ההלכה

(יומא לח:). מוזכר האפרסמון אבל שם הכוונה לצמח בושם שגדל בעין גדי והובא לבית המקדש ולכן אינו קשור כלל לאפרסמון של ימינו. (אנניקלופדיה לבית ישראל לגר"ר הלפין ח"ג עמ' 151).

דרך בדיקתו וניקוי מתולעים

* **לגבי נגיעות פנימית** - פרי האפרסמון הנקנה בשווקים בד"כ מגיע ממטעים מטופלים (ומרוססים) והוא בחזקת נקי פנימית מחרקים ותולעים ואינו חייב בדיקה פנימית (תולעת שני ח"ג עמ' רה-רו, דליקת מזון כהלכה לגר"מ ויא ח"ב עמ' 454-452).

אלא אם כן יש סימנים מחשידים כגון: שהפרי רך מדי או שיש סמני חדירה לפרי שאז יש לפתוח את הפרי ולבודקו [מחשש לזבוב הפירות-רימות לבנות עם נקודה שחורה בראשם] ע"י פריסה לפרוסות דקות ולבדוק כל פרוסה (תולעת שני שם, דליקת מזון כהלכה שם).

* **כתמים שחורים קטנים בבשר הפרי** הם מגידולו הטבעי של הפרי ואינם סימן לנגיעות. [ופרי הנקטף מחצרות הבתים שבדרך כלל אינם מטופלים [מודברים] חייב בדיקה, דהיינו יש לקלף את הפרי ולהתבונן חזותית על כל שטח הפרי, במידה והכל בריא לחלוטין ואין רכות יתירה ניתן לאכול את הפרי. במידה ויש חשש כלשהוא יש לפרוס את הפרי לפרוסות ולבדוק כל פרוסה אם ישנם זחלים] (תולעת שני שם).

* **לגבי נגיעות חיצונית** - עשוי להיות לעיתים נגוע [מיעוט המצוי-דרבנן] בכנימה קימחית, אפילו במטעים המטופלים היינו פירות המגיעים משווק מסחרי בשווקים. הכנימות בד"כ מסתתרות מתחת ל"עלי גביע"-עלים הצמודים לפרי מלמעלה (וכן עשויים להימצא שם חרקים מתים).

הניקוי והבדיקה: **אפשרות א** - חותכים את "עלה הגביע" עם מעט מקליפת הפרי הנוגע בו.

אפשרות ב - תולשים את העלה ושוטפים היטב את הפרי על ידי שפשוף באצבעות בפרט בחלק העליון של הפרי, הכנימה יורדת בשטיפה טובה של הפרי. (דליקת מזון כהלכה שם, תולעת שני שם, ויען שמואל ח"ב מאמר הרב יוסף פרץ עמ' סג).

קיווי

בחזקת נקי ואינה צריכה בדיקה מתולעים (תולעת שני ח"ג עמ' ריה, דליקת מזון כהלכה ח"ב עמ' 461). **בננה צ'יפס** (פרוסות בננה מטוגנות, מיובשות, פריכות בצבע בננה) בחזקת נקי ואינה חייבת בדיקה, מ"מ טוב לבדוקם כי לפעמים באכסון ארוך עם עוד מוצרים עלול להינגע. [והבדיקה: לפזר אותם ולראות שאין חרקים ביניהם] (תולעת שני ח"ד עמ' פו, דליקת מזון כהלכה שם ובקילור עמ' 55).

בננה מיובשת (בננה שלמה מיובשת ומצומקת בצבע חום כהה) לעיתים נגועה בחרקים שונים [מיעוט המצוי-דרבנן] ויש לבדוקה. עשויה להיות נגועה בעש-זחלים בצבע לבן או חום שגודלם כמילימטר וגורמים לפירורים בצבע שחור, כשהזחל מת הוא נצמד לפרי ומקבל צבע זהה לצבע הבננה המיובשת. וכן עשויה להינגע בחרקים קטנים בגודל שני מילימטר בצבע שחור או חום וכאשר הם מתים הם נצמדים לפרי וקשה להבחין בהם.

דרך בדיקתה וניקוי של בננה מיובשת מחרקים

* **שלב א'**: מתבוננים בפירות וכן באריזה אם מצויים עליהם פרוורים שחורים או "קורי משי" דביקים שזה סימן לנגיעות העש, אם נמצא סימן לנגיעות אין להשתמש בפירות אלו היות ותיתכן נגיעות בתוך הפירות ואין דרך בטוחה לבדוקם.

* **שלב ב'**: אם לא נמצא סימן לנגיעות ראוי לשטוף את הפירות תוך כדי שפשוף באצבעות תחת זרם מים, היות ולעיתים מצוי זחל או חרק שנצמד לפרי וקשה להבחין בו מחמת צבעו הדומה לפרי (דליקת מזון כהלכה ח"ב עמ' 462-461 ובקילור עמ' 55, תולעת שני ח"ד עמ' פה-פו).

בננה קפואה בחזקת נקיה ואינה טעונה בדיקה.

ברכתה הראשונה של הבננה: ראשית נברר את דרך גידולה של הבננה-הבננה הינה צמח טרופי ממשפחת המוזים, גדלה כעשב רב שנתי גדול. גזעה העיקרי- שורש חבוי באדמה, גבעולה שהוא גזע מדומה (ע"י מס' עלים עוטפים זה